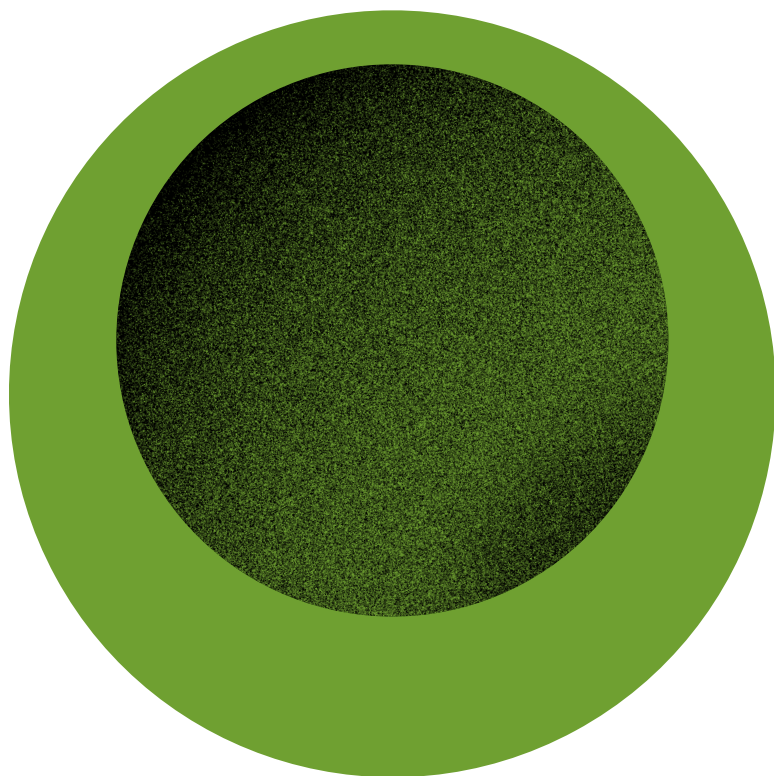

HLAS VEŘEJNOSTI MÁ ZELENOU

O lidech a spolcích, kteří se zapojili do
veřejného života, aby mohli ovlivnit
podobu krajiny a měst, jejich domovů.

Nové stavby proměňují život v místech, kde žijeme. Mohou rovněž přispívat k rozvoji měst a obcí i kulturnímu životu v naší zemi. Nebo také nemusí. Pro naši společnost je proto důležité, kdo a podle jakých pravidel o chystaných stavbách rozhoduje. Proto je důležité, aby se součástí rozhodování stávala veřejnost. Lidé, kteří žijí v sousedství. Budoucí uživatelé veřejných prostranství. Experti, kteří mohou přijít s dobrými připomínkami. Ti všichni mohou znamenat užitečný přínos. A také – pro jejich životy může být chystaná stavba stejně důležitá jako pro investora. Tato brožura představuje sedm příběhů, kdy zapojení veřejnosti sehrálo pozitivní roli. Ukazuje, že lidem záleží na místech, kde žijí, a že k jejich budoucnosti často přistupují zodpovědněji než investoři. Popisuje, jak účast místních iniciativ může být ku prospěchu všech. A potvrzuje, že je důležité, aby nebyla jenom formální: aby lidé skutečně měli možnost ovlivnit projekty, které se v jejich sousedství chystají. Veřejnost má nyní právo připomínkovat plány, které připravují investoři v jejich sousedství – ale často jenom na papíře. Proto namísto dohody často končí konfliktem a frustrací všech: místních lidí či občanských iniciativ, investorů i úředníků. Proto je potřeba zmírnit překážky, které veřejnosti, obcím, investorům i úřadům staví do cesty platná legislativa i její nesprávný výklad či porušování.

**Marta Kotecká Misíková
Zelený kruh**

Zelený kruh je asociace, která sdružuje více než 100 významných ekologických nestátních neziskových organizací. Jejím hlavním cílem je prosazování příznivých legislativních, finančních a jiných podmínek pro efektivní ochranu přírody a životního prostředí. Neméně důležitá je také obhajoba občanských práv a posilování občanských aktivit.

Vydání této publikace podpořila Nadace OSF z Fondu Otakara Motejla za podpory CEE Trust. Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci EHP fondů www.fondno.cz a www.eegrants.cz

Corso místo kulturáku

Plzeň / 2009–dosud

V samém centru Plzně v lokalitě Americká – Sirková, která se nachází na břehu řeky Radbuzy, měl na místě bývalého Domu kultury vyrůst obrovský čtyřpodlažní obchodní komplex s neobvyklým názvem Corso. Téměř 35 000 m² mělo poskytnout prostor novým butikům, rychlému občerstvení, kancelářím a dokonce pro 500 parkovacích míst. Na střeše mělo vzniknout i centrum volného času – minigolf, lanové centrum a dětské hřiště. Odborníci se od začátku proti výstavbě stavěli a upozorňovali na to, že multikomplex vysaje z města život. Není divu, že se ani většině občanů Plzně takový nápad nelíbil. Rozhodli se proto, že to tak nenechají.

To, že svůj záměr myslí společnost Amadeus vážně, bylo jasné v roce 2009, ve kterém bylo zahájeno řízení o vyhodnocení vlivů na životní prostředí (EIA). Před Vánoce o dva roky později Krajský úřad Plzeňského kraje potvrdil, že vliv nového komplexu na životní prostředí bude minimální a projekt dostal zelenou. Krátce na to zastupitelé Plzně schválili pronájem pozemků, na kterých měl kolos vyrůst, a v srpnu 2012 město s developerem nájemní smlouvy uzavřeli. Společnost poté požádala o vydání územního rozhodnutí. Dokumentace k územnímu řízení však nebyla kompletní a řízení bylo až do prosince přerušeno.

Investor se ovšem na nikoho neohlížel, zažádal o povolení k demolici a po jeho udělení původní Dům kultury nechal zbořit. Místnímu sdružení byla účast v řízení o demolici odepřena a dokonce se nikdo nesměl podívat ani do spisu. V roce 2013 krajský soud potvrdil, že řízení o demolici bylo nezákonné, ale to už bylo pozdě. Na první pohled bylo jasné, že

developer jakoukoliv diskuzi s místními občany odmítá.

Jednat bez diskuze se nevyplácí

Aktivní Plzeňáci na nic nečekali a začali sbírat podpisy nutné k vypsání referenda o výstavbě. A to se jim skutečně podařilo. Ještě před konáním referenda zástupci Amadea označili místní za aktivisty, kteří jen stavbu blokují. Navíc přání občanů, aby u řeky vznikl park, označil za líbivé, ale nereálné lákadlo.

Referendum se konalo spolu s první přímou volbou prezidenta v lednu 2013. Proti vybudování Corsa se vyslovilo 64 % zúčastněných. Protože k referendu přišel dostatek občanů, byl jeho výsledek pro plzeňské zastupitele závazný.

Po vyhlášení výsledků se developer nezapomněl ozvat a napsal zastupitelům otevřený dopis, podle kterého považoval projekt za vizionářskou práci. Dále upo-

zornil, že v době před zahájením projektu bylo místo pouze nechvalně známé asijskou tržnicí. V dopise rovněž poukázal na to, kolik vstřícných kroků již učinil a jak rozsáhlé náklady vynaložil.

Vývoj po referendu

Navzdory jasnému výsledku referenda nebylo ještě několik měsíců zřejmé, jak to dopadne s územním řízením. Místní sdružení, která se řízení účastnila, podala podnět k jeho zastavení a pak také námitky na podjatost plzeňských úředníků.

Aby investor nemohl získat potřebné územní rozhodnutí a musel projekt ukončit, bylo nutné zrušit nájemní smlouvy. Město proto odmítlo své pozemky soukromému projektu poskytnout a tvrdilo, že Amadeus nesplnil včas všechny podmínky, což potvrdil i nezávislý právní posudek, který si nechala Plzeň vypracovat. Společnost se ještě sice s Plzní pokusila sjednat dohodu o odkoupení téměř 2,5 hektaru za 1,4 miliardy korun, přestože se jejich reálná hodnota podle města pohybovala na pouhé jedné pětině nabízené sumy. Územní řízení nakonec definitivně skončilo až na sklonku roku 2013.

Spory nakonec vyústily v podání žaloby. Amadeus se od té doby dožaduje náhrady škody za zmařené investice, kterou mu údajně Plzeň svým šikanózním chováním způsobila. To pochopitelně město v čele s primátorem odmítlo. Výsledek sporu ještě neznáme, ale je nepravděpodobné, že investor uspěje – město by totiž muselo

jednat protizákonně. Proto se spíš jedná o další z mnoha kroků podobných nátlaku než cokoli jiného.

Jak to bude dál?

Jak využít volnou plochu zatím není jasné. Řešení se město snažilo v roce 2014 najít pomocí architektonické soutěže, ve které se sešlo 11 projektů, ale žádný z nich nevyhrál. Východisko možná nabídne nový územní plán, který začal vznikat během roku 2015. K první verzi návrhu se již občané vyjádřili a je jasné, že právě Americká – Sirková stále stojí v centru pozornosti. Právě kvalitní územní plán může být tou nejlepší cestou, jak z lokality ve spolupráci s občany vytvořit příjemné místo k životu – náplavku nebo park s malými obchody, místo pro pěší i cyklisty. Obchodní dům, byť mnohem menší, ale ještě úplně ze hry není.

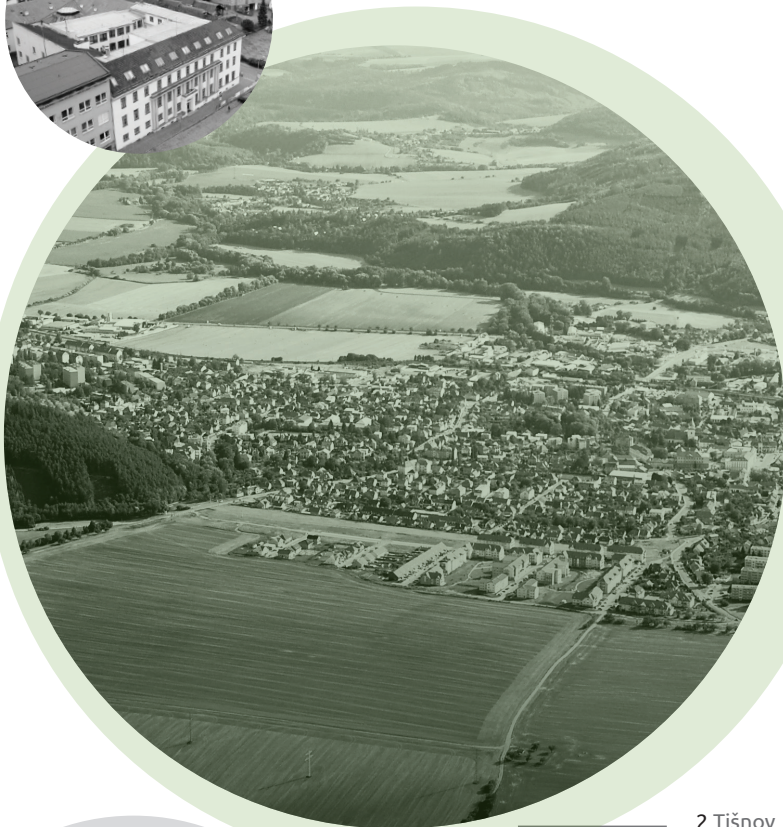
Petr Vaněk, člen přípravného výboru k vyhlášení místního referenda (Společně za Plzeň): „Volení zástupci občanů v zastupitelstvu a Radě města Plzně se dobrovolně a z vlastní vůle vzdali pravomoci ovlivňovat vzhled města, k jehož správě od nás dostali mandát v místních volbách. Jsem hluboce přesvědčen, že občané a občanky mají právo rozhodovat o využití prostoru ve svém městě. A pokud toho nemohou dosáhnout skrze své volené zástupce, pak budou volit jiné cesty. Ústava České republiky k tomu nabízí instituci místního referenda, proto ji využijeme.“

Více informací naleznete na:

- www.corsoamericka.cz/Zadost-o-podporu-NE-blokade-CORSO-Americka.html
- plzensky.denik.cz/zpravy_region/corso-bude-vysavacem-zivota-v-ulicich-plzne-20120629.html
- plzensky.denik.cz/zpravy_region/zelinarske-zahrady-dum-hruzy-corso-a-dira-v-zemi-reseni-je-stale-v-nedohlednu-20150513.html
- www.regionpodlupou.cz/
- 3498-radnice-se-chysta-na-dalsi-kolo-jednani-s-developerem-v-kauze-oc-corso-americka.xhtml
- ukr.plzen.eu/uzemni-planovani/navrh-noveho-uzemniho-planu

1 Tišnov náměstí

2 Tišnov
letecký snímek

3 Plzeň Radbůza

4 Plzeň
Americká – Sirková

Další obchodní dům už není třeba

Tišnov / 2011–2015

Občanské sdružení Za sebevědomé Tišnovsko vzniklo už v roce 2003. Málokdo si v té době uměl představit, co všechno bude v malém městě na Moravě třeba řešit. Sdružení se věnuje nejen ochraně životního prostředí, ale provozuje také ekoporadnu a lesní rodinný klub, podporuje výsadbu mladých stromů nebo pomáhá organizovat farmářské trhy. Zabývá se také negativními dopady výstavby nových supermarketů na přírodu i na maloobchod. Právě výstavby jednoho obchodního centra se týkala poslední kauza, kterou se Za sebevědomé Tišnovsko zabývalo.

Těsně před Vánoce roku 2011 se objevila informace o záměru společnosti EMBRA vybudovat v jihovýchodní části Tišnova zvané Trnec nový objekt. Pod názvem Obchodní a školicí středisko se skrývala výstavba dvoupodlažního objektu, parkoviště pro zákazníky a dvoupodlažního parkovacího domu se 176 parkovacími místy. Z plochy areálu bývalé pily, která se nachází mezi rodinnými domky, mělo být přes sedm tisíc metrů čtverečních zalito betonem. Nebylo pochyb, že dopad na život lidí a přírody v blízkém okolí bude obrovský.

Lokalita Trnec se nachází nedaleko známého vrchu s rozhlednou Klucanina, v jehož okolí se vyskytuje kriticky ohrožená kudlanka nábožná. Občané nesouhlasili s tím, že stavba měla vyrůst v ochranném pásmu lesa, vadilo jim také, že nebyl zohledněn nárůst hluku z dopravy, světelného znečištění či zhoršení imisní situace. Stávající územní plán sice podobnou výstavbu umožňoval, ale Tišnov současně projednával nový územní

plán. Ten počítal se zařazením dotčených pozemků mezi smíšené obytné plochy, které mají logicky jiné využití než obchod. Jakákoli změna v novém územním plánu by pro Trnec byla zbytečná. Pokud by totiž v lokalitě jednou vyrostlo obchodní centrum, nový územní plán by ho musel respektovat a úvahy o jiném využití území by byly jen teoretické.

Tři supermarketů a dost

Investor však s žádným bydlením nepočítal. Za sebevědomé Tišnovsko nebylo jediné sdružení, které se ve věci angažovalo, zapojili se i jednotlivci. Občané upozorňovali, že v Tišnově už v roce 2011 stály tři velké supermarketů a nový nebyl zapotřebí. I přes zvážení všech těchto námitek krajský úřad Jihomoravského kraje dospěl k závěru, že záměr výstavby střediska posuzování vlivů na životní prostředí nepodléhá a umožnil vstup výstavby do další fáze – územního řízení.

Místní neváhali a zkusili oslovit své zastupitele přímo. Jejich úkolem je dbát

o ochranu zájmů obyvatel města, a tak neměli nechat záměr projít bez povšimnutí. V lednu 2012 obdrželi první otevřený dopis a další ještě následovaly. V nich občané vysvětlovali, proč si nový supermarket nepřejí. Upozornili i na to, že stavba nových obchodů je likvidační pro místní obchodníky. V závěru dopisu vyzvali město k diskusi. Veřejné představení záměru se odehrálo o několik týdnů později, ovšem bez společného řešení, a tudíž nesplnilo očekávání. Investor na druhou stranu městu tvrdil, že se s většinou dotčených sešel a uzavřel s nimi dohodu.

Druhá veřejná debata, která se konala v dubnu 2012, se těšila velké návštěvnosti a účastnili se jí nejen občané a starosta se zastupiteli, ale i drobní podnikatelé. Radní na druhém setkání přislíbili, že se město aktivně do územního řízení zapojí. Místní malé obchodníky však starosta moc nepotěšil. Vzkázal jim, že je zastáncem volného trhu a že svoje šance na rozvoj tišnovského podnikání promarnili.

Místním se také podařilo přitáhnout pozornost médií a informace o kauze zveřejnit v lokálních novinách. Dokonce docílili natočení reportáže pro Český rozhlas, ve které se mohli vyjádřit jak občané, tak radnice i stavební úřad. Neúnavnost Tišnovských se projevila i jinde. V roce 2012 získali grant od Nadace Via, který jim umožnil věnovat se kauze ještě intenzivněji.

Hlavně se nevzdávat a úspěch je zaručen

Územní řízení bylo zahájeno začátkem dubna 2012. Sdružení i občané se samozřejmě stali jeho účastníky a včas uplatnili

řadu námitek. Přes veškerou snahu investor získal v červenci územní rozhodnutí. Následovalo odvolání, ve kterém účastníci upozornili především na to, že stavební úřad nerespektoval zákon o ochraně přírody a krajiny a upřednostnil čistě soukromé zájmy bez ohledu na zájem veřejný. Ani tak se zrušení územního rozhodnutí docílit nepodařilo. Krajský úřad Jihomoravského kraje v červenci 2013 tišnovský stavební úřad podpořil. Místní však neváhali a obrátili se na krajský soud v Brně. Ten dal sdružení Za sebevědomé Tišnovsko a Sdružení majitelů nemovitostí Tišnovska v lednu 2015 za pravdu. Krajský úřad se sice ještě bránil kasační stížností, Nejvyšší správní soud ji však zamítnul.

Mezitím, než soud po roce a půl vydal rozsudek o územním rozhodnutí, se samozřejmě investor pokusil o dokončení povolení procesu. V listopadu 2013 požádal o vydání stavebního povolení. Sdružení se opět účastnila celého řízení a proti vydanému stavebnímu povolení se odvolala. V té době krajský soud v Brně rozhodl ve prospěch Tišnovských občanů. Zrušil územní rozhodnutí, a proto krajský úřad musel tentokrát zrušit i stavební povolení. Bez existence územního rozhodnutí nelze totiž pro stavbu vydat stavební povolení.

Stavební povolení bylo zrušeno v červnu 2015 a prozatím se stavba odkládá. Díky úsilí místních občanů bylo stavebnímu úřadu zabráněno, aby obcházel své povinnosti při ochraně životního prostředí. Tišnovští nedovolili likvidaci cenné přírody ani mnohaletou práci drobných podnikatelů.

Více informací se dozvíte na:

- sebevedome.tisnovsko.eu/index.php?stranka=o_nas
- sebevedome.tisnovsko.eu/index.php?stranka=supermarkety
- sebevedome.tisnovsko.eu/download/Trnec_reportaz_anonce.mp3
- Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 13. 1. 2015 sp. Zn. 62 A 82/2013

Lední medvěd na Kulaťáku

Praha / 2007–2015

Když radnice Prahy 6 v roce 2010 vyhlásila architektonickou soutěž na novou zástavbu na pražském Vítězném náměstí, kterému málokdo řekne jinak než Kulaťák, téměř nikdo o ní vůbec netušil. Poté, co se rozkřiklo, který z návrhů získal hlasy poroty, mluvila o dění na Kulaťáku už půlka Prahy. Jednalo se o polyfunkční budovu LINE známou spíše pod přezdívkou Lední medvěd.

Celý příběh začíná těsně před Vánocemi 2007, kdy zastupitelstvo Prahy 6 přijalo usnesení o vytvoření společného podniku se společností PPF za účelem výstavby polyfunkčního komerčního objektu. Brzy následovalo uzavření dohody mezi Prahou 6 a společností PPF. Ty spolu založily akciovou společnost Vítězné náměstí, která měla celý projekt zrealizovat a následně pronajímat. Zisky by pochopitelně plynuly i do pokladny městské části. Z dohody však nakonec sešlo a ve výstavbě Ledního medvěda měla pokračovat jen samotná PPF. Společnost měla od městské části koupit akcie v hodnotě 13,5 milionu korun a každý rok následně platit 4,4 milionu za věcné břemeno. Díky ochotné radnici se společnosti PPF podařilo dokonce vyjednat předkupní právo. Aktivním lidem se tomu naštěstí podařilo zabránit, a proto pozemky stále patří hlavnímu městu.

Úpravy územního plánu na počkání

Povolovací proces mohl v klidu začít. I když se Praha 6 na projektu již nepodílela, od začátku bylo jasné, že developerovi jde na

ruku a povolovací proces šel jak po másle. Nejprve radní potají změnili územní plán a pro území odsouhlasili to nejvyšší možné zatížení a možnost postavit téměř cokoli. Veřejnost nedostala vůbec žádnou šanci se k této úpravě územního plánu vyjádřit.

V roce 2013 Lední medvěd prošel procesem hodnocení vlivů na životní prostředí (tzv. EIA). Magistrát rozhodl, že výstavba polyfunkční budovy s osmi nadzemními podlažními a třemi podlažními pod zemí s podlažní plochou téměř 30 tisíc metrů čtverečních zanechá na okolí mizivé ekologické dopady.

Úředníci dokonce zašli ještě dál. Podle územního plánu mělo být 40 % plochy plánované stavby využito pro občanskou vybavenost, do které byl podle dokumentace zahrnut například i autosalon. Požadavek byl nakonec snižen na pouhých 25 % a na veřejnou zeleň tak zbylo 70 m².

Projekt vstoupil do další fáze a PPF ihned požádala o vydání územního rozhodnutí. Veřejného projednávání se sice účastnila řada spolků a společně podaly mnoho námitek i připomínek. Stavební úřad se však s nimi poměrně snadno vypořádal,

stejně jako s namítanou podjatostí úředníků, kteří o záměru rozhodovali.

Koalice občanských sdružení dokonce sepsala prohlášení upozorňující na to, že budova LINE naruší urbanistické pojetí Vítězného náměstí a požadovala, aby byl pro lokalitu zpracován regulační plán, který by napomohl kvalitnímu využití cenných parcel. Koalice napsala i samotnému Petru Kellnerovi. Nic z toho však nepomohlo a v listopadu 2013 bylo vydáno územní rozhodnutí, proti němuž se místní občané odvolali.

Nečekaný zvrát a další osud náměstí

Do kauzy na podzim 2013 zasáhl Nejvyšší správní soud, který potvrdil, že všechny úpravy územního plánu, které dlouhá léta radní pořizovali neveřejně, jsou nezákonné a je možné se proti nim bránit žalobou. Díky tomu svitla místním naděje. Proti úpravě územního plánu umožňující vystavět gigantickou stavbu na Kulaťáku podali žalobu. Následně magistrát přerušil řízení o odvolání proti územnímu rozhodnutí, medvěd se poprvé zakymácel a události dostaly rychlý spád. V červnu 2014 byla neslavná úprava soudem zrušena, a přestože se PPF ještě pokoušela projekt u Nejvyššího správního soudu zachránit, neuspěla. Projekt už nemohl být v celé své velikosti realizován, ale ještě celý rok trvalo, než magistrát nechal padnout i územní rozhodnutí.

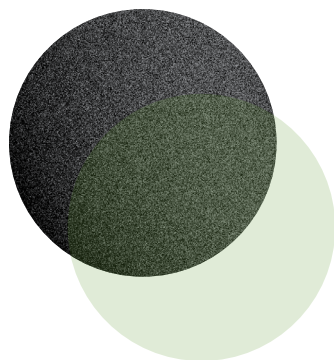
Více informací najdete na:

- praha6ztracitvar.cz
- praha6.zeleni.cz/ledni-medved-shrnuti-a-vizualizace

Díky úsilí mnoha místních občanů a jejich spolků developerovi nepomohly ani dohody s radními a k zástavbě lokality předimenzovaným objektem nedošlo. Zůstala za ním jen pachuč a trestní oznámení, která podaly právě spolky kvůli podezření z podvodu. Nová radnice po volbách prohlásila, že bude při dalším rozhodování o území klást důraz na urbánní a architektonický rozvoj a na realizaci konkrétní podoby náměstí bude vypisovat veřejné architektonické soutěže. Může to být rozhodně krok správným směrem. Jednou z prvních vlaštovek byla přednáška pro studenty ČVUT Nápady pro Kulaťák. Lední medvěd skončil, přesto se PPF své vize podoby Vítězného náměstí zatím vzdát nehodlá.

Kdo stojí za Koalicí občanských sdružení a iniciativ Prahy 6?

Bubeneč
Bubeneč sobě
Eko Bílá Hora
Iniciativa Praha 6 ztrácí tvář
Sdružení pro podporu zeleně a ovzduší
v Praze 6
Šárecké údolí
Šestka sobě
Via Praha 6

5 Vítězné náměstí
vizualizace

6 Malvazinky

7 Vítězné náměstí
vizualizace

Park patří lidem

Praha / 2006–2013

Malvazinky jsou smíchovskou vilovou čtvrtí. Uprostřed stojí kolonie malých domků, které vznikly ve dvacátých letech minulého století. Najdete tu také jeden z největších pražských hřbitovů. Není divu, že tato část Prahy 5 je doslova lákadlem pro developery. Jedním z nich byl Geosan Sigma, který dostal záslusk na rozlehlý park s mateřskou školou. Projektu dal vzosný název „Svět Na pláni“ a při jeho plánování netroškařil. V první etapě mělo vzniknout deset bytových domů následovaných dalšími čtyřmi. Pro lepší stravitelnost se dokonce byty označily jako startovní. Zdálo se, že výstavbě už nic nezabrání.

S nechvalně proslulým starostou Prahy 5 Milanem Jančíkem byla domluva snadná. Smlouva o prodeji pozemku byla podepsána už v roce 2006 za cenu 49 mil. Kč, což představovalo 4000 Kč/m². Ze srovnávací tržní analýzy, se kterou se radní seznámili, ovšem vyplývá, že developer měl získat pozemky doslova za hubičku. V době uzavření smlouvy totiž činila průměrná cena obdobných pozemků v katastrálním území Smíchov více než dvojnásobek. O neférových podmínkách svědčí i fakt, že kdyby byla kupní cena jen o milion vyšší, rozhodoval by o prodeji magistrát a ne městská část. To není všechno. Bytovým domům měla ustoupit nejen parková zeleň, které územní plán vyčlenil 6400 m², ale dokonce rekonstruovaná mateřská školka pro 90 dětí. V Praze přitom trvale chybí stovky míst v mateřských školách. Ohrožení zvláště chráněných živočichů jako je ještěrka nebo slepýš už bylo jen pomyslnou třešničkou na dortu.

Vše domluvíme se starostou

Není se příliš čemu divit, že místní obyvatelé se záměrem nesouhlasili. Proti výstavbě se postavily dokonce i známé osobnosti, mezi nimiž byli herci, kteří poblíž místa bydlí, jako např. Aňa Geislerová. „Lokalita Malvazinek je jedním z nejkrásnějších míst z celé Prahy. Zastavět to developerskými aktivitami je podle mého názoru úplný zločin,“ uvedl Luděk Sobota. Do rozhodování o projektu se aktivně zapojilo sdružení Přátelé Malvazinek, díky čemuž se celý projekt dostal na světlo a začala se o něm vést diskuse.

Když bylo v roce 2008 zahájeno územní řízení, místní občanské sdružení se samozřejmě stalo jeho účastníkem. Veřejného projednání se v dubnu toho roku v čele se sdružením účastnila řada obyvatel Prahy 5, nicméně nepřipravená radnice na dotazy obyvatel nebyla schopna reagovat a úsilí místních tak vyznělo do ztracena. Odpor veřejnosti

pro úřad vůbec nic neznamenal, územní rozhodnutí bylo vydáno bez problémů. Místní občané se začali bránit a napadli rozhodnutí žalobou u soudu. Protože soud nepřiznal žalobě odkladný účinek, stalo se to, co se stát muselo. V roce 2010 investor získal stavební povolení a začal rychle jednat. Jako první padly k zemi dvě stovky zdravých stromů. Územní rozhodnutí zrušil nakonec v roce 2012 Městský soud v Praze, mimo jiné proto, že rozhodnutí vycházelo z podkladů, které jednostranně preferují výstavbu nad zelení. Geosan se sice bránil kasační stížností, ale Nejvyšší správní soud mu za pravdu nedal. To však nebránilo developerovi jednat dál.

Na začátku prázdnin 2013 Geosan oplotil pozemek třímetrovým plotem a přijely bagry. Občané sice rozesílali stížnosti na všechny úřady, které mohly mít s věcí cokoli společného, ale marně. Nejen, že nereagovala radnice Prahy 5, nezasáhli ani primátor ani radní magistrátu Prahy. Geosan si totiž vše pojistil tím, že zaslal Praze 5 výhružný dopis, ve kterém městské části pohrozil žalobou v případě zmaření investice. Argumentoval tím, že radnice porušuje smlouvu z roku 2006. Po městské části požadoval 140 mil. Kč pro případ, že by se zastupitelé odvážili smlouvy vypovědět.

Porušení podmínek vedlo k vypovědi smluv

Místní si však byli jisti, že pravidla hry porušuje naopak developer. Vzhledem k tomu, že nedošlo k porušení zákona, nárok investora na odškodné považovali za neoprávněný. Kromě toho projekt neodpovídal ani v té době již zrušenému územnímu plánu. Občané se proto obrátili

i na veřejného ochránce práv, který v říjnu 2013 vydal podrobnou zprávu o šetření. Na začátku roku 2014 kauzu ukončil a sdružení doporučil obrátit se na pražský magistrát, aby obnovil řízení o vydání stavebního povolení. Mezitím se situace kolem Malvazinek vyhroutil.

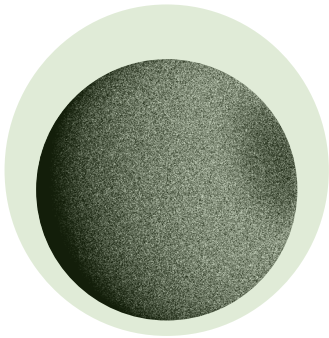
Místní aktivně upozorňovali radní Prahy 5, že Geosan měl v prosinci 2013 pozbýt právo využívat pozemky pro první etapu výstavby, a proto vůbec nemělo dojít k uzavření kupních smluv. Radní proto museli smlouvy vypovědět rychle, aby nedošlo k automatickému prodloužení. Nakonec jim dala za pravdu i Rada hlavního města. Ta v listopadu 2013 vyzvala Prahu 5, aby začala ihned jednat a chovala se jako řádný hospodář. Radní Prahy 5 nakonec smlouvy vypověděli, protože Geosan nedodržel smluvní podmínky. Investor reagoval tradičně pohrůzkou žaloby na náhradu škody. Developer svou hrozbu splnil a za výpověď smlouvy požadoval 50 mil. Kč, soud však žalobu zamítnul. Městské části naopak soud přiznal náklady řízení ve výši 600 000 Kč, které musí zaplatit Geosan. Developer podal na městskou část ještě další žaloby, soudy o nich však dosud nerozhodly.

Být aktivní a nebát se zapojení do veřejného dění se obyvatelům Malvazinek vyplatilo. Dnes se na stránkách projektu Svět Na pláni dočtete, že byl vzhledem k neposkytování součinnosti ze strany Městské části Prahy 5 pozastaven. Plot, který zatarasil velkou část parku v únoru 2014, zmizel. Přestože padlo mnoho stromů, lidé z Prahy 5 mohou i nadále ke svému odpočinku využívat celý park a své děti vodit do zdejší mateřské školy. Bez nich by místo zeleně pomalu tvrdnul beton.

Více informací zde:

- www.prazskypatriot.cz/rada-hl-m-prahy-vyzvala-prahu-5-k-chovani-radneho-hospodare
- www.prazskypatriot.cz/pratele-malvazinek-se-bouri-proti-vystavbe-chteji-zelen-vedeni-prahy-5-obvinuji-z-necinnosti

8 Beskydy

9 Beskydy

Příroda před těžbou v Beskydech zůstane uzamčena

Frenštát pod Radhoštěm / 1997–dosud

V malebném podhůří Beskyd v okolí Frenštátu pod Radhoštěm se nachází důl, ve kterém se černé uhlí nikdy pořádně netěžilo a díky dlouhodobé aktivitě místních obyvatel i samospráv se snad ani těžít nezačne. Oblast tak zůstane zachovaná jako místo pro rekreaci, přírodu i další rozvoj obcí.

Důlní pole na Frenštátsku se rozkládá na celkové ploše přibližně 63 km² a zahrnuje katastry několika obcí a měst. Odhadované zásoby se pohybují na hodnotě přibližně 1,6 miliardy tun černého uhlí. První černé uhlí bylo dopraveno na povrch až v roce 1988. Jak ale docházelo k útlumu těžby na Ostravsku, začátkem devadesátých let se přestalo těžit i na dole Frenštát.

K velkému překvapení místních starostů však majitel dolu, společnost OKD na začátku roku 1997 představila svůj záměr důl znovu provoznit. Plán počítal s životností 40 let s možností jejího prodloužení na dalších 20 let. Obce si pochopitelně těžbu nepřejí a tak v čele se starosty založily Sdružení měst a obcí na ochranu beskydského regionu, jehož cílem je těžbě zabránit.

Každým rokem zvoní umíráček další těžbě

Obce si dobře uvědomují, že by těžba významně zasáhla do jejich ekonomik. Nechtějí přijít o příjmy z turistického ruchu a výrobního provozu menších a střed-

ních firem, které tam úspěšně podnikají. Zástupci samosprávy spolu s místními obyvateli začali proti obnovení těžby tvrdě bojovat.

Z místních iniciativ je nejznámější spolek Naše Beskydy. Ten se ujal pořádání akcí pro širokou veřejnost, díky čemuž velmi rychle získal pozornost politických představitelů i tisku, který se stal jeho mocným spojencem. Od začátku si byl dobře vědom lákadel kraje vycházejících z tradic valašské kultury. Na demonstrace proti těžbě jezdí místní obyvatelé v krojích. V roce 2008 Valaši symbolicky svou zem uzamkli před těžaři na 100 roků. Od té doby se také konají pravidelné poutě, při kterých se předčítá „uzamykací“ dekret u zvoničky Na Horečkách považované za strážkyni Beskyd. Dekret podepsalo 26 beskydských samospráv a organizací. Při příležitosti poutě sází významné osobnosti lípy do aleje, kde každá dvojice lip symbolizuje jeden rok bez těžby. Spolek lidem nebo organizacím, které se zasloužily o to, aby krajina a kulturní dědictví Valašska zůstaly zachovány pro budoucí generace, každoročně uděluje titul Bes-

kydská osobnost. Závěr celé oslavy patří tradičnímu zvonění umíráčku další těžbě uhlí v Beskydech.

Mezi lidmi populární tradice by k zastavení těžby pochopitelně nestačily. Za úspěchem stojí několik let trpělivé práce na poli politického přesvědčování a právní obrany. Zástupci místních iniciativ pravidelně vyhledávají možnost setkání s vysokými politickým představiteli, které informují o své situaci a získávají jejich podporu. Vedle propracované informační kampaně se iniciativy soustředí na zpracovávání nejrůznějších studií a oponentních posudků. Spolek i obce si navíc uvědomují závažnost a dopad nejrůznějších koncepčních materiálů, jako je Politika územního rozvoje, Státní energetická koncepce nebo Surovinová politika. Tvorbu těchto dokumentů nejen sledují, ale i obsáhle a odůvodněně připomínají tak, aby se plány na těžbu uhlí Beskydům oblokem vyhnuly.

V neposlední řadě obce usilují o to, aby báňský úřad nařídil OKD obě jámy dolu Frenštát zasypat a odstranit všechny černé stavby včetně dvou těžebních věží. Samospráva jednoduše provádí všechny kroky směřující k co největšímu ztižení případné těžby uhlí.

Uhlí zůstane pod zemí

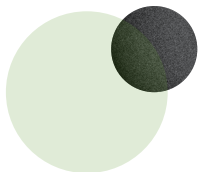
První větší úspěch obce zaznamenaly v roce 2000, kdy se jim podařilo vypustit těžbu uhlí v dole Frenštát z návrhu státní energetické koncepce schválené v roce 2004. Od té doby uhlí není určeno k těžbě a zůstává pod zemí.

Uhlobaroni své plány nevzdávali a proti obcím s místními spolky bojovali dál. Nejdříve se objevily pokusy o povolení hornické činnosti, pak těžby plynu a naposledy průzkumné ražby umožňující další těžbu. Sdružení obcí ve všech případech zvítězilo. Do dnešního dne však nebyl splněn poslední cíl, odstranění více než 50 černých staveb v areálu dolu. Vlastník měl sice povinnost odstranit stavby již v červnu 2013, o tuto povinnost se však stále vede řada správních a soudních řízení, ve kterých místní vítězí.

Spolurozhodování o tom, jak bude vypadat okolí domovů lidí, může mít skutečně mnoho podob. Do boje proti ničení krajiny v Beskydech se vydali místní obyvatelé společně se svými zastupiteli. Společnými silami pak dokázali činit pro mnohé téměř nepředstavitelných.

Více informací se dozvíte na:

- www.nasebeskydy.cz
- www.trojanovice.cz/doly

S nebezpečným odpadem do hlubin

Östhammar, Švédsko / 1992–dosud

Ve Švédsku pokryjí všechny tři atomové elektrárny se svými deseti reaktory téměř polovinu celkové spotřeby elektřiny energie země. Dosud po nich zbylo 5 tisíc tun radioaktivního odpadu a v příštích desetiletích k nim přibude dalších 7 tisíc, které bude zapotřebí bezpečným způsobem uložit. Možná je to k nevíře, ale konsorcium firem Svensk Kärnbränslehantering (SKB) odpovědné za správu paliva a odpadu se dokázalo s místními domluvit. Stačilo zvolit vhodný přístup, najít s obyvateli společnou řeč a jednat s nimi jako s partnery.

Uchovávat radioaktivní odpad ve stávajících vodních nádržích či pozemních úložističích nelze donekonečna. Kontejnery mají garantovanou životnost pouze na 50 let a je nutné mít je neustále pod dohledem. Od 70. let se proto SKB začalo zabývat hledáním způsobu a lokality vhodné pro jeho trvalé uložení. Konsorcium začalo sbírat geologické údaje o celém území Švédska. V roce 1985 se ovšem ukázalo, že je nemožné určit jediný typ geologického podloží jako nejvhodnější. Kromě toho se SKB na několika místech setkalo s veřejnými protesty proti provádění průzkumů, což zásadně ovlivnilo další postup.

Stačilo se občanů zeptat

V roce 1992 na to šlo jinak a začalo zkoumat jednotlivé lokality pouze na základě dobrovolného souhlasu obcí, kterých nakonec bylo osm. Podrobnější průzkumy včetně zkušebních vrtů byly mezi roky 2002 a 2007 prováděny už pouze ve dvou

obcích – Östhammaru a Oskarshamnu. Předmětem zkoumání byla geologie, hydrologie, životní prostředí jako celek, ale i společenské dopady. Sepsáno bylo zhruba 800 studií, provedeno 101 půdních průzkumných vrtů a 25 hlubinných průzkumných vrtů, z nichž 19 bylo hlubších než 500 m a 9 dokonce více než 1000 m. Dne 3. června 2009 SKB nakonec zvolilo lokalitu Forsmark ve Östhammaru.

Zajímavé je, že na obou místech získalo vybudování hlubinného úložiště silnou veřejnou podporu. Pro bylo více než 70 % obyvatel. Důvodem byl nejen fakt, že obě lokality se nacházejí v bezprostřední blízkosti stávajících jaderných elektráren, které jsou významnými lokálními zaměstnavateli. SKB se však podařilo navázat úspěšnou spolupráci s místními občany především otevřenou komunikací a finančními pobídkami.

Vybrané obci SKB přislíbilo investice ve výši 25 mld. švédských korun (necelých 75 mld. českých korun) do výstavby

zařízení. Další 2 mld. korun poskytlo na výstavbu silnic vedoucích k úložišti a školicích zařízení a ubytovacích prostor pro jeho budoucí zaměstnance. Konsorcium dále slíbilo záruku až 600 pracovních míst po dobu stavby zařízení a až 250 pracovních pozic garantovaných po dobu čtyř dekad potřebných pro přemístování odpadu do skladu.

Za vším hledej otevřenou komunikaci

SKB s obyvateli vedlo otevřenou diskusi na řadě setkání, kde je seznamovalo se svými plány, organizovalo exkurze do obou jaderných elektráren a začalo nabízet lidem z obou měst i návštěvy přímo u nich doma.

16. listopadu 2011 podalo SKB žádost o povolení hlubinného úložiště. Příslušné úřady žádost několikrát vracely k doplnění a nakonec byly zapracovány podrobné připomínky veřejnosti. Termín vydání povolení je v současné době odhadován na rok 2015 nebo 2016.

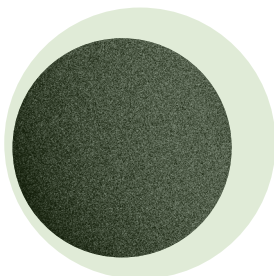
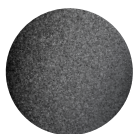
Po vydání rozhodnutí příslušnými úřady, bude celý záměr schvalovat vláda

a především dotčené obce. Pokud bude záměr odsouhlasen všemi těmito subjekty, vrátí se znovu k příslušným státním úřadům, které pro něj stanoví bližší podmínky. Stavební úřady místních obcí pak vydají povolení dle stavebního zákona. Podle současného harmonogramu se předpokládá, že výstavba bude zahájena po roce 2020 a měla by trvat cca 10 let.

I přes panující pochybnosti o některých aspektech postoupilo SKB ve vybudování úložiště zatím nejdále na celém světě. Role všech obcí, které souhlasily s průzkumy, byla významně posílena. Zcela klíčové se pro něj stalo právo kdykoliv vyjádřit svůj nesouhlas a z výběru odstoupit. To v roce 2002 udělala obec Tierp, SKB veto respektovalo a lokalitu opustilo. Rozhodnout o zrušení úložiště mohou obyvatelé Östhammaru dokonce i nyní, kdy již několik let probíhá povolání úložiště. Obyvatelé se díky tomu stali rovnocennými partnery, které nelze obcházet z pozice síly. Naopak musí být přesvědčeni o užitečnosti a bezpečnosti celého záměru. Jde přeci o jejich domovy a prostředí pro život.

Více informací se dozvíte na:

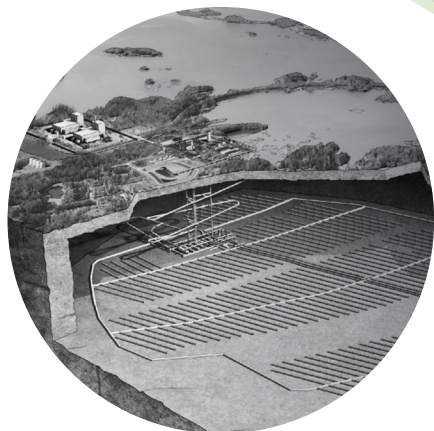
- www.skb.com/future-projects/the-spent-fuel-repository/how-forsmark-was-selected
- www.mkg.se/viktiga-lankar

10 Elektrárna Forsmark

11 Letiště
Berlin-Tempelhof

12 Elektrárna Forsmark
uložení odpadu

Zóna pro odpočinek místo letiště

Berlín, Německo / 2008–2014

Berlin-Tempelhof bylo nejstarším ze tří berlínských letišť. Vybudováno bylo již v roce 1923 a sloužilo až do roku 2008. Od té doby, co letiště ukončilo činnost, plochu využívají obyvatelé Berlína jako místo k odpočinku, vznikl zde unikátní park. Kvůli své poloze blízko centru města mu hrozila zástavba a komerční využití. Díky odporu Berlíňanů, kteří si park velmi oblíbili, nakonec k zástavbě nedošlo a park je v současné podobě přísně chráněn. Prostor je nyní znám jako Tempelhofer Feld a se svými 300 hektary se stal největším městským parkem na světě. Pro srovnání, rozloha Monaka činí 200 hektarů.

Tempelhof má dlouhou a bohatou historii, která sahá až do 18. století, kdy jej využívala pruská armáda jako cvičiště. Letiště bylo otevřeno v roce 1923 a stalo se vůbec prvním dopravním letištem na světě, které ve třicátých letech odbavovalo nejvíce cestujících v Evropě. Současnou architektonickou podobu dostala hlavní budova během vlády nacistické strany, která převzala celý německý letecký průmysl. S 284 tis. m² zastavěné plochy se jednalo o největší souvislou budovu na světě své doby a dodnes zaujímá třetí místo za Pentagonem ve Washingtonu a budovou Ceausescova paláce, nyní sídla parlamentu v Bukurešti.

Po válečné porážce Německa a rozdělení země na východní a západní část se právě Tempelhof stal součástí vzdušného mostu, kterým Američané zásobovali západní část Berlína. Všechny pozemní přístupové cesty do města nechali Sověti zablokovat. V té době přistávalo na letišti letadlo každých

90 sekund. Civilní lety byly kvůli vyčerpání a hluku v blízké obytné zástavbě v sedmdesátých letech přesunuty na letiště Tegel a od té doby sloužil Tempelhof jen pro vojenské účely. V roce 1993 bylo letiště vráceno městu a plány na vybudování nového letiště jej činily nadbytečným.

Uzavření letiště bylo plánováno nejdříve k 31. říjnu 2004. Proti uzavření se letecké společnosti bránily nejen atraktivností letiště, ale i propočty o možných hospodářských dopadech. V soudním řízení bylo uzavření letiště pak odsunuto a provoz na letišti byl ukončen o 4 roky později.

Místní proti zástavbě

Od roku 2010 plochu využívají místní obyvatelé jako park známý pod názvem Tempelhofer Feld. Lokalita je nesmírně populární a návštěvníci se tu věnují všem myslitelným aktivitám – od pikniků a grilování, přes sporty (běh, kolečkové brusle,

jóga) až po zahrádkaření či historické exkurze. Budovy letištního komplexu dnes částečně využívá německá státní a kriminální policie nebo služba ztrát a nálezů. Ostatní plochy jsou obsazeny soukromými společnostmi, školkou, taneční školou, divadlem apod. Další prostory je možné pronajmout si pro soukromé potřeby, např. konání koncertů, konferencí či výstav.

Krátce po zpřístupnění parku veřejnosti se objevily návrhy na částečnou zástavbu asi jedné čtvrtiny celkové plochy. Vedle komerčních a obchodních prostor měla vyrůst veřejná knihovna a 4700 bytů, z nichž některé měly sloužit jako sociální bydlení přístupné i nízkopříjmovým domácnostem. Proti tomuto plánu se okamžitě zvedla vlna nevole. Odpůrci zástavby argumentovali nejen přírodními hodnotami lokality, ale i její sociální rolí a hlavně nejistotou o rozsahu výstavby a jejím skutečném využití.

Park ochrání speciální zákon

Zastupitelé města od začátku s místními občany o dalším využití parku ochotně debatovali. V květnu 2014 bylo vypsáno referendum, aby obyvatelé města o osudu parku mohli rozhodnout sami. I přes masivní kampaň na podporu zástavby se 64,3 % voličů vyslovilo proti těmto plánům. Nadšení uživatelé parku se

rozhodli, že jej nechtějí zmenšovat ani jinak znehodnocovat. Statut ochrany byl posvěcen dokonce speciálním zákonem, který na celém území letiště zakazuje výstavbu a chrání jeho přírodní a kulturní hodnoty. Město navíc intenzivně komunikuje s občany o jejich představách o budoucnosti parku a budov bývalého letiště. Město zvažuje přeměnit část budov na nejrůznější typy uměleckých atelierů či prostory pro začínající firmy nebo nově vznikající projekty. Každý z občanů tak může zasílat svoje nápady prostřednictvím webového formuláře, účastnit se veřejných debat či kulatých stolů a jiných podob diskuzí.

Na příkladu bývalého letiště Tempelhof je velmi dobře vidět, že touha spoluutvářet prostor a také bránit zeleň a místo k odpočinku ve svém městě se rozhodně vyplácí. Kromě toho je ukázkou správného a citlivého přístupu města, které je ochotno názor obyvatel vyslechnout a respektovat. Spolurozhodování občanů o podobě okolí jejich domova tak nemusí připomínat lýtý souboj s místními politiky, ale naopak je otevřenou diskuzí mezi rovnocennými partnery. Nejen díky tomu se stal Berlín magnetem pro místní obyvatele, ale i zahraniční turisty.

Více informací se dozvíte na:

- www.thf100.de/start.html
- tempelhofer-feld.berlin.de

OBSAH

Str. 2: Corso místo kulturáku

Str. 5: Další obchodní dům už není třeba

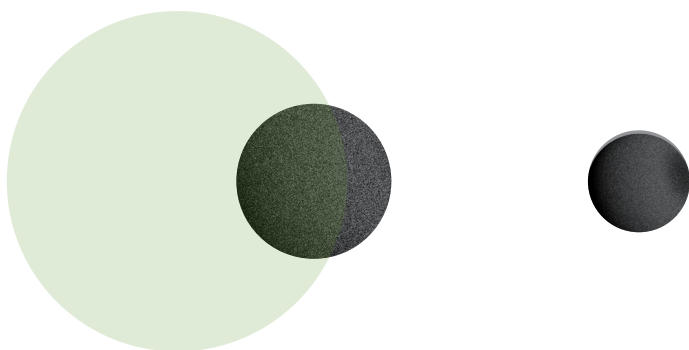
Str. 7: Lední medvěd na Kulaťáku

Str. 10: Park patří lidem

Str. 13: Příroda před těžbou v Beskydech zůstane uzamčena

Str. 15: S nebezpečným odpadem do hlubin

Str. 18: Zóna pro odpočinek místo letiště

Použité fotografie

1 – Vladimír Adamec, Klub přátel fotografie Tišnov, www.fotoklubtisnov.cz

2 – commons.wikimedia.org || 3 a 4 – www.regionpodlupou.cz

5 a 7 – obě vizualizace: www.viteznamesti.cz

6 – archiv občanského sdružení Přátelé Malvazinek, www.pratelemalvazinek.cz

8 a 9 – archiv občanského sdružení Naše Beskydy, www.nasebeskydy.cz

10 – commons.wikimedia.org || 11 – Enrico May, www.flickr.com

12 – vizualizace: www.skb.com

HLAS VEŘEJNOSTI MÁ ZELENOU

O lidech a spolcích, kteří se zapojili do veřejného života, aby mohli ovlivnit podobu krajiny a měst, jejich domovů.

Vydal Zelený kruh, listopad 2015
www.zelenykruh.cz

Autoři: Petra Humlíčková a Vendula Zahumenská
Grafická úprava a návrh obálky: Aleš Mach

ISBN 978-80-87417-11-9

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci EHP fondů.
www.fondnno.cz a www.eeagrants.cz

**FOND
OTAKARA
MOTEJLA**

Trust for Civil Society
in Central & Eastern Europe

Nadace Open Society Fund Praha od roku 1992 přispívá k rozvoji otevřené společnosti a prosazuje systémové změny vedoucí k posílení demokracie v České republice. Prostřednictvím Fondu Otakara Motejla, který Nadace OSF spravuje, podporuje organizace, které rozvíjejí právní stát a usilují o vytvoření transparentního a nekorupčního prostředí v České republice. Více informací na www.osf.cz a www.motejl.cz